

ET QUÆRUNT EXTINGUERE SCINTILLAM MEAM (1). Sicut lucerna pro successione ponitur, quia ut illa lucere facit, et apparere ea, quæ alioqui laterent in tenebris: sic etiam filii qui sunt naturales quædam parentum effigies, præsentibus esse faciunt, atque conspicuos parentes, quorum corpora terra tegit, et quorum manes longè absunt à cœli habitationeque mortalium. De filiis, in quibus parentum vivit nomen, atque memoria, est illud Eccl. 30, v. 4: *Mortuus est pater ejus, et quasi non est mortuus; similem enim reliquit sibi post se.* Simile aliquid audimus à profanis qui in filiis agnoscunt, quasi in plantarum germine stirpis naturam, parentum mores, et ingenium. Sic autem de Trojanis pueris Virgilius l. 5 Æneidos:

*Cætera Trinacriis pubes senioris Acestæ
Fertur equis.*

*Excipiunt plausu pavidos, gaudentque tuentes
Dardanidæ, veterumque agnoscunt ora parentum.*

In lucernâ illâ exprimuntur, quæ pulchra sunt et lucida, quæque hominum aliquo modo pariunt aut æternam, aut diurnam memoriam, qualis est honor, res præclare gestæ, et soboles; quæ de se non semel audivit David, dum illi aut regnum, aut nomen immortale promittitur. Ut 4 Reg. 11, v. 36; ibid. 15, v. 44. Reg. 8, v. 19. Psal. 151, v. 17: *Ibi producam cornu David, paravi lucernam Christo meo.* Quare Davidi regnum, gloria, posteritas lucerna fuit, quia hæc omnia Davidis memoriam ab oblivione vendicant. Notum est illud tritum, quo proverbiali specie significantur animantes illæ, quæ successione propagantur, vitæ ex aliis in alias transfusæ: hæc enim dicuntur posteris lampadem tradere, in quâ ipsæ, licet jam interierint, splendeant, et vivant. Sic Lueretius:

Et quasi cursores vitæ lampada tradunt.

Sic Plato, l. 6 de Legibus ait, oportere cives operam dare generandæ proli, ut vitam, quam ipsi à majoribus acciperent, posteris tradant, quasi lampada ardentem, in quâ ipsi luceant.

Hæc igitur femina, ut suam ostendat tenuitatem, filium suum, qui reliquus erat, scintillam appellat, non lucernam, aut lampada, quia in illâ aliquid pertenuæ est, et obscurum, quod facile extingui potest, in illo tamen filio qualicumque suam esse dicit vitam atque fortunam:

(1) Hebræus ad litteram: *Extinguent primum meam, quæ relicta est; prunas sub cinere reservatas ad excitandum igniculum meum, accendendamque lucernam meam in Israele.*

(Calmet.)

quare qui illum de medio sustulerit, eripit ipsi fortunam, splendorem et vitam.

UT NON SUPERSIT VIRO MEO NOMEN. Argumentum sumit à pietate, quæ mortuis debetur, quibus aliquid detrahere alienum semper judicatum est ab omni humanitate: quorum memoriam ipsi etiam barbari conservatam volunt. Conservatur autem mortuorum memoria, et nomen, non tam in monumentis publicis, ac statutis, quàm in posterorum virtute. Quare qui alicujus vult posteritatem extinguere, ille idem id agit, ut ex hominum memoriâ parentum etiam nomen eradat (1).

VERS. 9. — IN ME, DOMINE MI REX, SIT INIQUITAS, ET IN DOMUM PATRIS MEI: REX AUTEM, ET THRONUS EJUS SIT INNOCENS. Eodem modo incipit orationem non minùs sapiens Abigail ad David l. 4 Reg. c. 25, v. 24. Duo videtur his verbis sibi velle Thecuana mulier. Primum, ut si quis esset scrupulus in rege, si à mortis liberet periculo illum, quem quasi legum custos potius videbatur damnaturus (cum illum, utpote fratricidam, capitalis supplicii reum esse constaret), illum eximat scrupulum: et si quid in eo peccatum sit, illud totum in caput suum derivet. Est autem usitatum, ut ab his, quibus benè cupimus, omne arceamus, deprecemurque incommodum, et si quid mali timeri posse videtur, illud nostro imprecemur capiti; quâ dicendi, sive benevolentia formâ, liberum alium reddidisse videmur ab omni metu. Sic Rebecca Gen. c. 27, cum Jacob, si matris obsequeretur monitis, timeret, ne pro benedictione maledictionem exprimeret à patre, illa his verbis bono esse jubet animo, et à timore libero. *In me sit, ait, ista maledictio, fili mi, tantum audi vocem meam.*

Sic profani sæpè. Tibullus l. 4, Eleg. 2:

(1) VERS. 8. — VADE IN DOMUM TUAM, ET EGO JUBERO PRO TE, q. d.: Curabo filium tuum servari, tibi que reddi incolumem. Quærens an justum sit hoc Davidis judicium, quia lex Dei jubebat homicidam occidi, multo magis fratricidam, qualis erat hic. — Resp.: Lex jubebat occidi homicidam publicum, cujus scilicet homicidium publicè in judicio per testes probari poterat. Nam lex Deuter. 17, vers. 6, jubet ne quis occidatur, nisi duobus testibus convictus. Hic autem erat fratricidium secretum, cui nullus interfuerat testis, ut dictum est vers. 6. Quare hic juridicè damnari occidique non poterat. Ita vatabl. Rursum lex jubebat occidi homicidam voluntarium, non verò repentinum et casualem, qui scilicet absque ullo præcedente odio, casu aliquem occiderat (uti erat hic) unde ad eum salvandum Numer. 35, 11, Deus constituerat urbes refugii, ut ad illas confugiendo maneret illæsus et supplicii expertus. Ita Cajet. et alii. (Corn. à Lap.)

Et mala si qua tibi dixit dementia nostra,

Ignoscas: capiti sint, precor, illa meo,

Idem penè Ovidius in Ep. Acontii.

Inque caput nostrum dominæ perjuriam, quæso,

Eventiant: pœnâ tuta sit illa meâ.

Alterum est, quia, ut statim videbimus, à rege sibi mulier cavere vult, interpositâ jurjurandi religione, ne quid à cognatis accidat adversi: sed quia in juramento concipiendo aliquid solet contingere non æquum, quod in jurantis capite expiari solet, id totum in se recipit illa mulier, optatque, ut tam rex ipse, quàm regni sedes, innocens, et innoxius habeatur (1).

VERS. 11. — RECORDETUR REX DOMINI DEI SUI.

Recordari Dei hoc loco idem videtur esse, quod jurare; quod David ipse docuit; qui statim obsecutus Thecutidis precibus, jusjurandum adhibuit, dum dixit: *Vivit Dominus, quia non cadet de capillis, etc.* In hunc sensum accepit Hieronymus, et alii cum illo non pauci, illud Amos c. 6, v. 12: *Non recorderis nominis Dei, id est, ne jures per Deum; et idem habetur in Tradit. hebr. Cur autem hoc juramentum à rege extortum esse voluerit, statim explicat. Sed fortassè id agit his verbis Thecutis, ut Dei exemplo discat rex ignoscere aliis, qui sæpè minas temperat, et dum ardentius videtur indignatus, misericordiæ recordatur. Et huic cogitationi attemperatè dixit statim v. 14: *Nec vult Deus perire animas, sed retractat, etc.**

UT NON MULTIPLICENTUR PROXIMI SANGUINIS AD ULCISCENDUM. Magna cautio adhibenda est, ubi multi sunt, à quibus obtendi metus, aut periculum comparari potest, quia si hic cesset, aut dormiat, alii excubias agunt, et animo sunt ad omnem opportunitatem intenti. Fieri posset, ut aliquis regis imperio retardetur ab alterius cæde, et innumeri alii, quibus id à lege putatur esse concessum, ut illatas persequantur injurias, et sanguinem velint expiare cognatæ familiæ. Huic incommodo occurrit sapiens illa mulier, dum extorquere studet à rege juramentum, quo non ab uno, aut altero è cognatorum stirpe, sed ab omnibus prorsus filii sui

(1) VERS. 10. — *Leroi ajouta: Si quelqu'un vous dit un mot, amenez-le-moi, et assurez vous qu'il ne vous troublera plus.* On voit dans cette conduite de David l'image d'un excellent prince, qui se considère encore plus comme le père que comme le maître de ses sujets. Il ne dédaigne pas d'écouter les plaintes d'une femme, et il est touché de l'affliction d'une veuve. Il tempère par une équité raisonnable la rigueur de la justice, et il lui accorde la grâce et la protection qu'elle lui demande. (Sacy.)

salutem, et vitam servatam esse et jubeat, et curet. Id enim valet illud: *Ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, id est, ne uno compresso excitetur alter; imò quod non rarò contingit, ut de Lerneâ hydrâ fabulantur poætæ, pro uno amputato capite septem repululent.*

NON CADET DE CAPILLIS FILII TUI SUPER TERRAM. Fecit David, quod optabat, petebatque Thecuana vidua, et omninò promisit nullum illius filium à cognatorum studio capturum esse detrimentum. Quod eo dicendi modo significavit quo exprimi solet aut maxima securitas, aut salus integerrima. Specie etenim proverbiali, quod levissimum ac minimum est, capilli aut pilli significatur vocabulo. Sic Dan. c. 3, v. 94: *Capillus capitis eorum non esset adustus; et l. 4 Reg. c. 14: *Vivit Dominus si ceciderit capillus capitis ejus in terram, ubi eadem propè verba vides. Vide quæ nos in nostris Commentariis ad utrumque locum.**

VERS. 12. — LOQUATUR ANCILLA TUA AD DOMINUM MEUM REGEM VERBUM. Quia jam propius accedit ad causam, neque qualis ad regium animum accessura sit oratio, cognovit, facultatem à rege loquendi petit. Quâ à rege non difficili exorata, confictam historiam ad veram causam, et historiam accommodat.

QUARE COGITASTI HUIUSMODI REM CONTRA POPULUM DEI? etc. Hic non agebatur, ut apparet, unius Absalomis causa, sed totius populi, in quo magnæ timeri poterant et cruentæ turbæ, si rex in ejus caput aliquid decerneret, aut meditaretur hostile; cum multi in eo fratricidio socios se et adjuutores Absalomi præbuerint. A quo periculo, si res ageretur summo jure, liberi non erant, qui illum patrato scelere fugitivum exceperant, reque et consilio aut ante jurerant, aut adjuturi essent, si rex vellet ulterius persequi fraternæ cædis injuriam. Denique, sicut paulò post evidentius apparuit, multorum ad se studia, atque animos, quæ erat morum suavitate, allexerat Absalom, qui illius causâ arma libenter sumerent, sicut fecere postea in causâ, quæ nullam habere videbatur honestatis speciem. Neque Amonnis causa, quam eo tempore compertam esse oportuit, cum clamaret Thamar, et eam fraternæ cædis executionem adduceret Absalom, ut minùs crudele, ac turpe videretur susceptum esse consilium. Quare peccaret David non solum contra fratricidam filium, sed etiam contra populum totum, cum scintillam spargeret in aridam illam sylvam, quæ magnum excitaret

incendum, quod non nisi multorum sanguine extingui posse videbatur. Neque minor Amnonis erat impudentia, quam Absalomis audacia; neque bene de rege sentirent plurimi de populo, si ita obstinatè et graviter persequeretur violatæ sororis tantam injuriam, cum id fecerit frater justo dolore permotus, quod omissum à patre populus queri posset. Quocirca non cum Absalome, sed cum toto populo videbatur sumendum esse certamen. Hoc esse reor sapientis femine primum argumentum. Abulensis q. 13, aliter exponit: ait enim, peccare regem, dum non reducit populum, quia cum tam ille, quam qui illius partes fovent, sint apud gentiles, apud regem videlicet Gessur Absalomis avum, et ibi ex gentilicis moribus aliquid possint contrahere gentilicum, peccat in illos rex, dum illorum mores et religionem peregrinis moribus contaminari aut jubet, aut permittit (1).

VERS. 14. — OMNES MORIMUR, ET QUASI AQUÆ DILABIMUR IN TERRAM (2). Secundum argumentum, quod duobus modis explicari poterit; altero, si ad Amnonem, altero, si ad Absalomem referatur. Si ad Absalomem, hunc habet sensum,

(1) VERS. 13. — QUARE COGITASTI HUIUSCEMODI REM CONTRA POPULUM DEI, ET LOCUTUS EST REX VERBUM ISTE, UT PECCET, ET NON REDUCAT EJECTUM SUUM? Hebræus ad litteram: *Quid cogitasti hoc in populum Dei? et cur locutus est rex verbum hoc tanquam qui delinquit, ut non reducat expulsus suum?* (Calmet.)

(2) *Nous mourons tous, et Dieu ne veut pas qu'une âme périsse, mais il diffère son arrêt de peur que celui qui a été rejeté ne se perde entièrement.* Cette parole est grande en soi; et sans considérer l'usage qu'on en veut faire alors, il paraît que Dieu l'a dite par la bouche de cette femme, non seulement pour toucher David, mais pour instruire par lui tous les hommes. *Nous mourons tous, dit-elle, et nous nous écoulons sur la terre comme des eaux qui ne reviennent plus.* La vue de la fragilité de notre nature est une excellente instruction contre l'opiniâtreté de notre colère, et c'est une chose comme monstrueuse qu'un homme qui vit si peu veuille que sa haine soit immortelle. Que si un ver de terre qui s'élève aujourd'hui et qui sera écrasé demain, est si superbe, qu'il apprenne au moins à vaincre sa fierté par l'extrême douceur que Dieu lui témoigne. L'homme tombe tous les jours dans le péché, et quelquefois même dans les plus grands, et cependant Dieu, qui le peut perdre en un clin d'œil, diffère l'arrêt de sa justice: il lui donne du temps pour se reconnaître, et il l'attend avec une douceur infatigable jusqu'à l'heure qu'il a marquée pour le convertir, de peur que s'il se hâte de juger cette âme, elle ne périsse pour jamais. Celui qui aura éprouvé cette bonté infinie de Dieu comme David, n'aura point de peine à témoigner une grande douceur envers ceux mêmes qui en sont les plus indignes. (Sacy.)

non esse, cur tam diu, ac tantâ contentione persequatur adolescentem, cum satis illum ipsius naturæ persequatur infirmitas: ut quid enim illi mortem inferre cupiat, cui nunquam abest moriendi necessitas, imò neque mors, quandoquidem nostrum vivere, longum quoddam, et familiare mori est? Ut enim aqua in declivi loco semper labitur, donec se marinis fluctibus infundat; sic etiam ad mortem prope rat, et cum morte convivit, aut etiam commoritur vita mortalium. Huc inclinat Vatablus. Si ad Amnonem referas, quod potius reor, et est magis communis sententia, aliud est sensus, nempe quodcumque vindictæ studium aut modum nullo modo Amnoni jam mortuo futurum esse salutarem, cum ad vitam ullâ humanâ solertiâ aut contentione revocari non possit. Ideo similitudinem adduxit aquæ, quæ revocari non potest eò unde defluxit. *Quasi aquæ, inquit, dilabimur in terram, quæ non revertuntur.* Cum autem aliquid fieri non posse significare volumus, hoc fermè modo exprimere solemus. Ovidius lib. 1 de Tristibus, Eleg. 7:

In caput alta suum labentur ab æquore retrò

Flumina, conversis solque recurret equis.

Et idem in Epistolâ OEonones:

Cum Paris OEone poterit spirare relicta,

Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.

Quæ similitudo frequens est, cum argumentum sumitur ab impossibili.

NEC VULT DEUS PERIRE ANIMAM (1), SED RETRACTAT COGITANS, NE PENITUS PEREAT, QUI ABIECTUS EST. Tertium argumentum, quod sanè gravissimum est, ex Dei naturâ sumitur, quæ ad ignoscendum prona est. Qui minas revocat, et animum paternum sumit in illum, in quem spiritus antè liberat hostiles, cum illum peccati poenituisse cernit. Quâ de re nos plura in nostris Commentariis super Jeremiam ad c. 18, v. 7, et super Ezech. c. 18, v. 21. Qui tam longè est, ut mortem velit peccatorum, ut certa quædam velit asyla designari, civitatesque refugii in Israel. Cujus in se nuper exemplum viderat ipse David, cui post adulterium, et eandem, quibus grave erat à lege supplicium con-

(1) Chaldæus: *Non est possibile judici veritatis accipere mamon iniquitatis.* Clericus: *Quis vetat principem parcere homini, atque inire rationem, ne filium suum diutius habeat exulem?* Hebræum *Elohim* usurpatur sæpè pro principe, vel iudice, et in hunc sensum series hujus narrationis nos ducit. Aliter: *Morimur omnes, et disperdimur velut aqua cadens super terram, et nemo nos colligit: Deus autem neminem excipit.* A communi hæc mortalium omnium lege nemo excipitur. (Calmet.)

stitutum, ignovit tamen, cum duas protulit voculas in testimonium poenitentis animi.

VERS. 15. — NUNC IGTUR VENI, UT LOQUAR AD DOMINUM MEUM REGEM VERBUM HOC (1). Aperit nunc Thecuana mulier, quid hæc similitudine, seu parabolâ velit obtinere à rege; nempe ut ignoscat fratricidæ filio, liberetque à metu, et redire sinat in Jerusalem. Multi in hæc parabolâ multa desiderant, quia non omninò æquat Absalomis historiam. De quibus ego neque laboro, neque cuiquam cum aliquo operæ pretio laborandum puto. Neque enim opportunum esset commentum quod induxit Thecutis, si omninò foret simile historiæ veræ: facilè enim rex, qui neque tardus erat neque insipiens, odoraretur, quò spectaret simulatum illud artificium, et se contra illud maturè communiret. Tantum igitur voluit obtinere veniam filio suo, quod in suâ petitione videbat esse maximè difficile; nempe absolvere illum, quem lex et consuetudo damnaverant, ut inde colligeret absolvi potuisse Absalomem, qui idem admisisset scelus. Quare cum id esset consecuta, quòd cætera essent omninò diversa, nihil habebat pensi.

PRÆSENTE POPULO. Non solum jurejurando voluit Thecutis obligare regem, ut promissa completeret, quod apud pios et honestos viros gravissimum est vinculum; sed etiam illius juramenti testes adesse voluit multos è populo, ut si minùs religione cogeretur rex jurata præstare, at hominum saltem aspectum, quos obligatæ fidei conscios habuerat, vereretur. Atque ideò admonente Joab, occasionem captavit Thecutis, in quâ cum rege multi essent è populo; aut ipsa atque Joab callidè illos eo articulo ad regium conspectum testes adhibuit.

ET DIXIT: ANCILLA TUA LOQUAR AD REGEM, etc. Hoc etiam sapienter et callidè Thecutis. Repetit enim quid ipsa oraverit; quid à rege promissum, ut illud rex ipse recognosceret, et à testium memoriâ non excideret, quò deinceps magis urgeret regem suo convictum juramento, et populi obstrepente publico testimonio.

(1) Hebræus ad litteram: *Nunc veni ad loquendum ad regem dominum meum verbum hoc, quia terruerunt me populus (coegit me populus);* seu potius: *Obtuli me coram te, rex, quanquam terruerunt me, monentes futurum, ut nihil à te impetrarem.* Seu potius: *Ausa sum parabolam tibi, rex, narrare; metui enim populi tibi circumfusi coronam; quare palam et in aperto disserendum mihi non censui, ne libertatis nimie loquendo accusarer.* Sed Vulgatæ sensus planior est et apertior. Septuaginta eandem lectionem ac S. Hieronymus servarunt; nec Hebræus textus hanc interpretationem respuit. (Calmet.)

S. S. X.

VERS. 16. — QUI VOLEBANT DE HÆREDITATE DEI DELERE ME, ET FILIUM MEUM SIMUL. Delere de hæreditate, aut est à paternâ possessione depelli filium, et cum eo matrem, quæ ratione filii, et cum ipso filio paternis bonis fruebatur, qui si à cognatis occideretur, ad cognatos tota illa parentis hæreditas abibat. Et hoc potius. Tunc autem hæreditas dicitur Dei, quia à Deo per Josue sic est distributa, ut ad filium suum longâ successione pervenerit. Quæ rursus juxta Dei præscriptum, mortuo filio, ne ad externos distraheretur hæreditas, ad cognatos, et familiæ proximos perventura erat. Aut certè hæreditas Dei est terra promissionis, et Israelis domus: ex quâ deleteretur filius, si ille sine prole discederet, et ipsa, si ab hoc filio superstitè foret orbata, quia non poneretur in censu, aut libro generationis filiorum Israel, cum ex illorum neutro superesset soboles, quæ eò usque propagatam generationis seriem ulterius extenderet.

VERS. 17. — DICAT ERGO ANCILLA TUA, UT FIAT VERBUM DOMINI MEI SICUT SACRIFICIUM (1). Duas ego hic explicationes odoror; alteram, ut femina dicat celebraturam se Davidis in promisso præstando religiosam fidem, ita ut regis verbum sanctum sit, utpotè sanctè confirmatum, sicut esse solet sacrificium; et regem ipsum esse sicut Angelum Dei, qui de hominum verbis aut cogitatione non laborat, neque ab illis maledictionem aut benedictionem, aut quærit, aut curat; sed tantum quid religio, aut divina voluntas exigat, exquirat.

Alia expositio est, ut femina hortetur regem, ut non aliter promissa consideret, quam si res esset consecrata Deo, quia verbum illius ab interpositâ jurisjurandi sanctitate sacrum est, sicut sacrificium oblatum Deo. Quia verò præsentî populo promissam filio vitam juramento firmaverat, qui populus laudaturus videbatur regis in præstandâ promissione constantiam, et reprehensurus, si minùs juratam fidem constanter impleret: ideò dicit, regem esse sicut Angelum Dei, qui nec hominum benedictione, nec maledictione movetur, id est, qui neque

(1) Hebræus, ex Massoretarum syntaxi, reddi potest: *Liceat ancillæ tuæ dicere, ut verbum domini mei regis sit nostra tranquillitas, vel consolatio nostra.* Ut quieti dormiamus in fide nobis à te præstitâ, et jussiones tuæ sint irrevocabiles.

SICUT ENIM ANGELUS DEI, SIC EST DOMINUS MEUS REX, UT NEC BENEDICTIONE, NEC MALEDICTIONE MOVEATUR. Hebræus ad litteram: *Dominus meus et rex meus, sicut angelus Dei, ad audiendum bonum et malum.* (Calmet.)

humanam laudem, neque vituperationem in-
tuetur; sed id tantum spectat, quod Deo futu-
rum esse gratum existimat. Quia verò admo-
nere aliquem religionis et officii, superioris est
potestatis, aut certè ejus, qui cum altero habet
familiarem usum, quorum nihil habebat in re-
gem Thecuana mulier; ideò, quod ante fece-
rat, quando sermonem exorsa est, facultatem
postulat loquendi, dum ait: *Dicat ergo ancilla
tua, ut fiat verbum domini mei sicut sacrificium.*

VERS. 19. — NUMQUID MANUS JOAB TECUM EST?
Admiratus rex acutum mulieris artificium su-
pra muliebrem captum, suspicatus est, à Joab,
quem callidissimum esse noverat, ortum esse
consilium; idque, an verum sit, percunctatur
à feminà, quæ apertè confitetur omnia, et re-
gis laudat prudentiam, quam nullum licet oc-
cultum et mille tectum involueris artificium
latet. Illud autem, *neque ad dexteram, neque
ad sinistram*, Hebræorum idioma est, quod si-
gnificat sic aliquid destinato ac certò scopum
attigisse, ut in neutram partem deerraverit.
Quasi diceret, *rem ipsam attigisti*. Qui dicendi
modus familiaris est; cum enim rectum aliquid
significamus, aut directum, ab eo sinistram et
dextrum removemus; quia sicut rami, qui ad
sinistram, vel dextram explicantur, à trunco
recedunt, qui tantum in arbore rectus est; sic
qui à rectà vià aliorum deflectit sive ad dexte-
ram, sive sinistram, nunquam attingit termi-
num, ad quem tanquam ad scopum destinabat
animum. Prov. 4, v. 27: *Ne declines ad dexte-
ram, neque ad sinistram*. Et in Deut. sæpius
audimus à lege neque ad dexteram, neque ad
sinistram esse declinandum, sed rectà in illam
attentione et cursu esse progrediendum. (1)

VERS. 20. — UT VERTEREM FIGURAM SERMONIS
HUIUS. *Vertere figuram* non propriam et rectam,
sed impropriam et figuratam indicat dicendi
formam. Et ideò modus ille orationis figuratæ
Græcè dicitur *τρόπος*, qui *versionem* sonat, aut
conversionem orationis. Est autem parabola, seu
allegoria tropus, qui in vocibus compositis in-
venitur.

SAPIENS ES SICUT HABET SAPIENTIAM ANGELUS
DEL. Hyperbole est Hebræis familiaris in no-
mine *Angeli*. Cum enim aliquem sive à sapien-

(1) PER SALUTEM ANIMÆ TUÆ... NEC AD SINI-
STRAM NEC AD DEXTERAM EST EX OMNIBUS HIS, QUÆ
LOCUTUS EST DOMINUS MEIS. Hoc enim consilium
Joab mihi dictavit. Hebræus: *Vita animæ tuæ,
domine mi rex, si vir* (quispiam vel unicum ver-
bum suggestit) *ad dexteram et ad sinistram, ab
omnibus quæ locutus est dominus meus rex: unus
Joab servus tuus ipse præcepit mihi.*

(Calmet.)

tià, sive à venustate commendare volunt, aut
Angelum, aut Angelo similem appellare solent.
Sic Ezechiel c. 28, v. 14, regem Tyri, quem
ab specie et splendore laudat, Angelum appel-
lat: *Tu Cherub extensus, et protegens*. Sic Achis
ad David I. 4, c. 29, v. 9: *Bonus es tu in oculis
meis sicut Angelus Dei*. Et Act. c. 6, v. 15, de
Stephano: *Viderunt faciem ejus tanquam faciem
Angeli*. Et supra v. 17: *Sicut enim Angelus Dei,
sic est dominus meus rex*. Infra c. 19, v. 27,
hoc idem audit de se David à Miphiboseh. (1)

VERS. 24. — REVERTATUR IN DOMUM SUAM, ET
FACIEM MEAM NON VIDEAT. Prudenter se hoc loco
gessit David; sic enim voluit Joab et populi
votis satisfacere, ut tamen non videretur justi-
tiæ, et humanitatis immemor: concessit enim
Joab Absalomis reditum in Jerusalem, et secu-
ritatem à metu; negavit tamen aspectum sui,
ut ostenderet nullo sibi modo probari scelus,
quod in fratrem Ammonem admisisset: aut
etiam timebat, ne cum Absalomis faciem vide-
ret, subiret animum primogeniti cædes, et
quotidianum inde dolorem hauriret, cum ob-
ductum vulnus refricatum sæpius recrudesceret.
Quod sanè supplicium instar Absalomi
mortis fuit, qui quasi à regio sanguine alienus
videbatur, dum ad regis aspectum et consue-
tudinem accessus non pateret. Sanè viri inge-
nui ac nobiles usque adeò ferunt graviter à
domo arceri, patrisque conspectu, ut dolorem
ex illà ignominia susceptum morte putaverint
esse redimendum. Ejecit domo Manlius Tor-
quatus Silanum filium, et à suo conspectu
abire jussit. Ille autem, ut refert Valerius Max.
I. 8, c. 8: « Tam tristi patris sententià percul-
sus lucem ulterius intueri non sustinuit, sus-
pendioque se proximà nocte consumpsit. »
Vide plura ad illud I. 5, c. 1: *Vade in domum
tuam*.

VERS. 25. — PORRÒ SICUT ABSALOM, VIR NON
ERAT PULCHER IN OMNI ISRAEL. Paucis verbis mi-

(1) VERS. 21. — ECCE PLACATUS FECI VERRUM
TUUM, ut parcam Absalomo, eumque ab exilio
ad me revocem. Quæres, an peccarit David
parcendo Absalomo homicidæ, cum lex jubeat
homicidas occidi? — Resp. Cajet. leges gene-
ratim decernere, quod communiter et regula-
riter agendum est, singulares autem casus pru-
dentia principis relinqui. Talis erat hic; erat
enim fraticidium à filio regis commissum, qui
fugerat ad avum suum regem Gessur gentilem.
Quare periculum erat ne avus juvaret Absalo-
mum quasi nepotem suum, itaque post mortem
Davidis bella orirentur de successione in re-
gnum inter filios Davidis, quæ ut vitaret Da-
vid, sapienter pepercit Absalomo.

(Corn. à Lap.)

ram explicat historicus sacer Absalomis pul-
chritudinem. Primum, præponit omnibus,
quotquot in Israele toto formâ fuerunt ele-
ganti; deinde addit, in toto corpore nihil esse,
quod intuentium oculis non placeret. *A vesti-
gio*, inquit, *pedis usque ad verticem, non erat in
eo ulla macula*. Plura sanè non dixit in suis
Canticis Salomon, dum Sponsam laudat à pul-
chritudine c. 4, 6 et 7, et Sponsam c. 5. Neque
dum profani aliquorum in suis sive historiis,
sive fabulosis commentis pulchritudinem lau-
dant longâ ac luxuriante descriptione, id asse-
cuti sunt, quod brevi ac simplici narratione
complexus est de Absalome noster historicus.
Multi sunt in hoc genere profani, præsertim
poetæ, sed nihil ad pauca verba, quibus Absa-
lomis pulchritudo describitur.

Sed cur, dicit aliquis, hoc loco de Absalo-
mis pulchritudine mentio? Sanè non abs re.
Primum, quia hinc elucet Davidis virtus et
æquitatis amor atque justitia, qui tandiù vi-
dere noluerit filium, cui tantus esset à naturâ
decor, quem etiam cum magnâ voluptate ac
studio spectabant alieni. Deinde, quia paulò
post scribitur, quomodo multi se ad Absalomem
adjunxerint, illique contra parentem optimum
suam operam non gravatè præstiterint; regem-
que, vivente patre, incredibili conspiratione
conclamaverint. Ad quod plurimum sine dubio
forma contulit, quam stulta hominum multitu-
do admirari solet, et illum imperio judicare
dignum, cujus formæ plus videtur indulsisse
natura.

Sanè forma prima hominis commendatio est,
quam in principe amant populares; quæ fecit,
ut Saulem præponi sibi voluerit Israel. Et ut
tradit Strabo I. 15, regem illum ex omnibus
eligunt Æthiopes, quem vident esse pulcher-
rimum. Imò id antiquissimis temporibus spe-
ctari solitum docuit Lucretius I. 5:
*Condere cæperunt tum urbes, arcemque locare,
Præsidium reges ipsi sibi, profugiumque,
Et pecudes, et agros divisere atque dedere
Pro facie cujusque, et viribus, ingeniisque:
Nam facies multum valuit.*

Optimè ergo hic Absalomis grata atque hilaris
forma describitur, ut magis verisimilis videatur
populi cum Absalome contra Davidem regem
conjuratio. Aut certè, quia tota Absalomis
historia proponenda fuit, non videbatur hæc
pars de illius pulchritudine prætermittenda,
neque alibi fortassè locus opportunus magis.

VERS. 26. — ET QUANDO TONDEBAT CAPILLUM
(SEMEL AUTEM IN ANNO TONDEBATUR, QUIA GRAVA-

BAT EUM CÆSARIES). De totâ corporis conforma-
tione ac venustate satis supra oratione brevi
dictum est: nunc separatim agit de cæsarie,
quia quodammodo aliquid est alienum ab ho-
mine, certè quod ad illum pertinet minus,
cum aliquid sit excretum, et quasi fastidium
à naturâ. Sed quia hæc, quæ minus serviunt
naturæ sustentandæ, plurimum interdum ad
ejus ornamentum et pulchritudinem faciunt,
de capillis, qui ejus modi sunt, aliquid obser-
vat singulare, et quale nihil in historiis etiam
fabulosis audimus. Alebat Absalom comam,
et quia elegantia erat studiosus, admodum il-
lam invitus opere tonsorio deponebat; non quia
prolixam magis non gestaret libenter, sed quia
illius pondus, atque molestiam sustinere non
poterat. Quare semel illam quotannis præbebat
tonsori reseccandam. (1)

(1) PONDERABAT CAPILLOS CAPITIS SUI DUCENTIS
SICLIS, PONDERE PUBLICO, sive ex Hebræo, pondere
regio. In hoc textu ardua plura expendenda
sunt quæ sigillatim excutiemus: 1° Utrum Absa-
lom tonderet comam semel tantum quotannis.
2° Utrum totam cæderet, an partem. 3° Utrum
pondus istud ducentorum siclorum totius es-
set comæ vel partis tonsæ. 4° Quid sit pondus
istud regium.

SEMEL IN ANNO. Hebræus ad litteram: *A fine
dierum usque ad dies*. Onkelos: *A commoditate
temporis usque ad commoditatem temporis*. Id est,
à tempore apto usque ad aliud tempus aptum.
Septuaginta Hebræum ad litteram servant.
Josephus explicat de spatio octo dierum. Auc-
tor Quæstionum Hebraicarum in libros Regum
vertit: *Statuto tempore tondebatur*, id est, post
evolutos triginta dies, vel semel quolibet
mense. Bochartus: *De tempore ad tempus*, cum
aptum judicabat, et cum cæsaries gravis fie-
ret. Interpretatio Vulgatæ optima videtur; recur-
runt enim in Scripturâ similes loquendi phrases
quæ accipi nunquam possunt nisi de singulis
annis, vel semel in annos singulos. Ita, e. g.:
*Custodies hujuscemodi cultum statuto tempore à
diebus in dies*, id est, quotannis.

Prolixam comam nutriebant Israelitæ, uti è
Scripturâ constat, et ex Josepho, qui narrat,
juvenes Salomonis ætate prolixam cæsariem
gestasse, aureo pulvere et unguentis resper-
sam. Vix igitur persuademur, Absalomum to-
tam sibi comam, quæ venustatis suæ pars erat
non infima, præcidisse. Experientia discimus
comam unius anni spatio non crescere ampliùs
quatuor longitudinis digitos; nunquam igitur
fieri poterat, ut superfluum illud comæ onus,
quod singulis annis subducebatur, ducentorum
siclorum pondus æquaret; quod enim super erat,
reputandum fuisset quadruplò vel quintuplò
gravius fuisse; quod utique minimè omnium
fieri potuit. Neque asserit Scriptura, præcisam
illam Absalomi comam pondere fuisse ducento-
rum siclorum, sed illud tantum narrat: *Pondera-
bat capillos capitis sui ducentis siclis*. Quâ verò ra-
tione ponderabat? De residuæ pondere argu-
mentum capiebat ex pondere comæ præcisæ:
utrâque parte simul sumptâ, totius cæsariæ